ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ

Σκηνή από τόν «Κόσμο ἀνάποδα».

ΔΗΜΗΤΡΗ ΦΩΤΙΑΔΗ:

«Ὁ κόσμος ἀνάποδα»

ἀπὸ τοὺς «Ἐλεύθερους Καλλιτέχνες»

«Δὲν μᾶς ἔτυχε νὰ παρακολουθήσουμε ἄλλη παράσταση ἀπ' τοὺς «Ἐλεύθερους Καλλιτέχνες».

Διαβάζοντας ὅμως τὸν ἀρκετὰ ἐξομολογητικὸ — ἂν καὶ κάπως... ἀφαιρετικὸ — ἀπολογισμὸ τῆς πενταετοῦς καλλιτεχνικῆς τους δράσης μένουμε μὲ τὴν ἐντύπωση πὼς ὁ στόχος τοῦ Ἑταιρικοῦ αὐτοῦ θιάσου εἶναι ὁ προβληματισμὸς καὶ ἡ προβολὴ τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου, μὲ ἰδιαίτερη ἀπόκλιση σὲ κείνη τὴ θεματογραφία ποὺ ἀντλεῖ ἀπὸ τὶς ρίζες τοῦ λαϊκοῦ θεάματος.

Αὐτὴ ἡ πρόθεση μᾶς βρίσκει

Τοῦ ΝΑΣΟΥ ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

σύμφωνους ἀλλὰ προηγουμένως πρέπει νὰ δοῦμε ποιὸ εἶναι τὸ λαϊκὸ θέαμα. Ἐκεῖνο ποὺ λαϊκίζει, προσφέροντας ἀπλουστευτικὲς ἐπαναλήψεις τῆς χοντρῆς φάρσας ἢ ἐκεῖνο ποὺ καλλιεργεῖ τὴν αἴσθητικὴ τῆς θεατρικῆς τέχνης, ἀνεβάζοντας τὴ δυνατότητα τοῦ μεγάλου κοινοῦ, νὰ προσεγγίσει ἐπὶ τέλους ἕναν σημαντικὸ χῶρο τῆς τέχνης, ποὺ οἱ κατέχοντες τὰ πολιτιστικά μας πράγματα τοῦ τὸν ἀρνοῦνται μέχρι τώρα;

Ἔχουμε τὴν ἐντύπωση πὼς ἡ ἐπιλογὴ τοῦ ἔργου ποὺ ἀνέβασαν οἱ Ε.Κ. καὶ ποὺ εἶναι μιὰ διασκευὴ τῆς διασκευῆς ποὺ ἔγινε ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ Πλαύτου (254 — 184 π.Χ.) «Μένεχμοι», βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν προσφορὰ τῆς θεατρικῆς παιδείας ποὺ φαίνεται πὼς ἀπασχολεῖ τὸν θίασο αὐτόν.

Ὁ Φαταούλας, ἡ πολυτελὴς ἑταίρα, ὁ πολυμήχανος Φουρτούνας καὶ ἡ πολύφερνη ἀλλὰ ἀσχημοπρόσωπη γυναίκα κλπ., ὅσο κι ἂν τοὺς γενικεύσουμε, δὲν ἔχουν κανένα ἀντίστοιχο ὁμόλογο μὲ τὴν σύγχρονη ἀστικὴ τάξη, δὲν μποροῦν δηλαδὴ νὰ σηματοδοτήσουν παράλληλους ἐκπροσώπους. Ἡ εἰκόνα τῶν προσώπων αὐτῶν ἔχει ἀλλάξει, ἡ μεθοδολογία τους εἶναι σύνθετη καὶ χρειάζεται μιὰ ἄλλη ἀντίστοιχη διακωμώδηση γιὰ νὰ τὴν ἀποκαλύψει.

Τὰ πρόσωπα ποὺ σχεδίασε ὁ Δημήτρης Φωτιάδης στὸ 1937 δὲν ἔχουν κανένα σύγχρονο ἀντίκρυσμα ἐκτὸς ἀπ' τὴν γκροτέσκα συμπεριφορά τους ποὺ ἀφορᾶ μόνον τὰ ἴδια καὶ τὴν πρὸ πολλῶν ἑκατονταετηρίδων ἐποχή τους. Ὁ διάλογός τους εἶναι ἀφελὴς καὶ καταντᾶ τόσο πληχτικὸς ποὺ φοβόμαστε πὼς δὲν μπορεῖ νὰ διασκεδάσει οὔτε καὶ τὸ πλέον πρόθυμο κοινό.

Ἀπ' αὐτὸ τὸ παιδαριώδες ὑλικὸ εἶχε ν' ἀντλήσει γιὰ νὰ ὀργανώσει τὴν παράστασή του ὁ Φοῖβος Ταξιάρχης. Καὶ τὸ προσπάθησε μ' ἐπιμονὴ χρησιμοποιώντας φόρμες ἀπ' τὴν «Κομμέντια ντέλ ἄρτε» τὴ μιμικὴ καὶ τὸ μπουφόνικο θέατρο, μὲ ἀποτέλεσμα κάποιες σκηνὲς νὰ ἰσορροπήσουν καὶ νὰ προσφέρουν ἕνα ἀνεκτὸ θέαμα ποὺ περισσότερο ὑπῆρχε σκηνικά, παρὰ ἐσήμαινε κάτι γιὰ τοὺς θεατές.

Μ' ἕνα ὑλικὸ ἠθοποιῶν ποὺ ἔδειξαν ἀληθινὸ κέφι γιὰ τὴ δουλειά τους — τουλάχιστον οἱ κυριότεροι — ἡ σκηνοθεσία ἀγωνίστηκε νὰ καλύψει τὴν ἐλαχιστότητα τοῦ κειμένου.

Ὁ Φουρτούνας Α΄ τοῦ Τάσου Παπαδάκη στοιχεῖο κεντρικὸ τῆς Φαρσικῆς κωμωδίας καὶ ὁ Φουρτούνας Β΄ τοῦ Κώστα Δαρλάση — τὸ ἄλλο ἰσοδύναμο πρόσωπό της — ἔδειξαν μὲ διαφορετικὰ ὕψη ὑποκριτικῆς, νατουραλίστικα ὁ πρῶτος καὶ ἐσωτερικὰ ὁ δεύτερος, μιὰν ἀξιοπρόσεχτη δυνατότητα ἠθοποιίας. Ὁ Φαταούλας τοῦ Κυριάκου Καπριβάνου διέσωσε ἕναν ἀνολοκλήρωτο ρόλο — ἐκεῖνον τοῦ φετιχιστῆ τῆς γαστέρας — ποὺ σπαρταριστὰ καὶ πρωτότυπα μᾶς ἔχει δώσει τὸ παγκόσμιο θέατρο καὶ ἡ λογοτεχνία — καὶ ποὺ ἀτυχῶς δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψη του ὁ συγγραφέας αὐτῆς τῆς διασκευῆς. Ὁ Κορίδος — ὑπηρέτης πιστὸς καὶ πολυμήχανος — τοῦ Λεων. Βαρδαροῦ ἦταν ἕνας εὐφάνταστος καὶ ἐπαρκὴς σκηνικὰ ὑποκριτής. Μὲ τὴν ἴδια γνώση καὶ τὴ σωστὴ ἀντίληψη τῶν ἐκφραστικῶν του μέσων ἐμφανίζεται καὶ ὁ μάγειρας — ὀνειροπόλος τοῦ Συμεὼν Τσάκα. Ἀντίθετα ἡ Ἐρωτίλη τῆς Αἰμιλίας Ὑψηλάντη εἶχε ἕνα ὑπερβολικὰ σχηματοποιημένο παίξιμο ποὺ ἔφθασε σὲ μιὰ ψυχρότητα σκηνική, ἐνῶ τὸ κείμενο τὴ θέλει μιὰ ἀεικίνητη ἐρωτομανὴ ἐπαγγελματία, ἀντὶ τῆς λαϊκῆς ἀπομιμήσεως ἑταίρας ποὺ μᾶς ἔδωσε.

Τὴν ἴδια ὑπερβολὴ νατουραλιστικότατη αὐτὴ τὴ φορά, μᾶς ἔδειξε καὶ ἡ Μύρτα Πολύζου δείχνοντάς μας — ἦταν σκηνοθετικὴ ὑπόδειξη — ἕνα ἐκτόπλασμα ἀσχήμιας, ποὺ δὲν τὸ βρήκαμε ἀπαραίτητο οὔτε σὰ στοιχεῖο κάποιας ἀνεκτικότητας.

Ἡ Ἀρετὴ τῆς Κατερίνας Καραβία — βοηθὸς ἄγγελος τῆς κυρᾶς της Ἐρωτίλης — εἶχτ μιὰ ἀεικίνητη σκηνικὴ συμπεριφορὰ ποὺ δὲν τῆς ἀπόλιπε συχνὰ ἡ χάρη τῆς ἀφέλειας.

Ἡ πόλη — Ἐπίδαμνος εἰκονογραφήθηκε μ' ἕνα εὐχάριστο ὕφος ποὺ δείχνε τὸ χῶρο τὸν «Ἑλληνίζοντα» ποὺ εἶχε ὑπ' ἔψη τοὺ ὁ Πλαῦτος ὅταν ἔγραφε τοὺς Μένεχμους. Ὁ σκηνογράφος Τάσος Ζωγράφος μὲ λιτὰ κι εὐρηματικὰ μέσα ἔστησε ἕνα κατάλληλο γιὰ γιὰ τὸν μύθο σκηνικὸ κι ἔντυσε τοὺς ἠθοποιοὺς μὲ κοστούμια κάποιας ἀττικιστικῆς θεατρικῆς μνήμης.